

ДЕВ'ЯТЬ років праці для загального добра

(Читайте на 4-й стор.)

ЧИТАЙТЕ В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

- ❖ Про дискусію в Кривому Розі щодо питання створення ОТГ і ставлення до способу розв'язання в Україні питання про землю;
- ❖ про невеличку дешицу зробленого Криворізьким міським правозахисним товариством за минулі дев'ять років;
- ❖ про публічний кросворд у Дніпрі на тлі Дня української мови та писемності, а також — інші матеріали.

Мандрівний фестиваль документального кіно про права людини DOCUDAYS UA в Кривому Розі відбудеться з 2 по 14 грудня

22 листопада в БЦ «Башта», що на проспекті Гагаріна, 46 (в приміщеннях «Сучасного медіа-простору» на 6-у поверсі) відбудеться прес-сніданок об 11.00 (можливі уточнення) з нагоди відкриття Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини DOCUDAYS UA, який організовує ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» та Благодійний фонд «Шелтер Плюс». В цьому році девіз фестивалю «Дозволити програмі змінити вашу свідомість?».

Запрошуємо всіх бажаючих, на перегляди фільмів Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини в Кривому Розі, який відбудеться з 2 по 14 грудня. Програми заходів будуть публікуватися на афішах фестивалю та на сайті Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини DOCUDAYS UA — www.docudays.org.ua в розділі «Мандрівний фестиваль».

Олександр ЧИЖИКОВ,
координатор Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини DOCUDAYS UA в Кривому Розі від ГО «КМПЗТ»

Вісті з Фундації імені Івана БАГРЯНОГО

(Закінчення. Початок — у минулому числі нашої газети)

Фундація збирала від своїх прихильників сотні тисяч доларів і передала на різні потреби в Україні, а саме: на ремонт резиденції гетьмана Богдана ХМЕЛЬНИЦЬКОГО, Києво-Могилянській академії, різним школам та музеям, церквам Київського патріархату, на конкурси української мови, студентам на стипендії, на різні премії, колективові, що зробив фільм за мотивами Івана БАГРЯНОГО «Сад Гетсиманський», та інші.

З 2002 року Фундація давала по одній тисячі доларів Лізі українських Меценатів, щорічно влаштовує конкурси з української мови. А починаючи з 2005 року, Фундація стала членом Ліги й річно дає по 5 тисяч доларів на конкурси з української мови. Особам, що приклали багато старань в розбудові державної незалежності України та консолідації суспільства, видано відповідні дипломи лавреатів премії імені Івана БАГРЯНОГО та по одній тисячі їм доларів. Таких лавреатів вже 20 відомих осіб.

Належну увагу Фундація приділяла й далі приділяє різним газетам та журналам України і допомагає їм фінансово.

В Україну вислано Фундацією багато різних видань, книг діаспори та річники газет, журналів, альманахів та архівів до Києво-Могилянської академії, до Острозької академії, в Державний Архів Києва, в Музей Києва, в Музей Тараса ШЕВЧЕНКА в Каневі, в музей діаспори у Львові та в музеї і бібліотеки інших міст України.

Останні роки виходу газети «Українські вісті» фінансувала Фундація імені Івана БАГРЯНОГО. Але з року в рік зменшувалося передплатників, тому було вирішено припинити її видання. Фундація звернулася до газети «Свобода» з пропозицією передати багатенько передплатників зі США і Канади їм, щоб вони отримували «Свободу», яка виходила більшим накладом і була цікавою газетою. Український Народний Союз, якого є газета,

радо погодився. Рівночасно вони запропонували Фундації мати раз у місяць сторінку Фундації. Протягом двадцяти років щомісячно там друкувалася сторінка Фундації. В червні 2019 року було запропоновано містити сторінку раз на три місяці, де буде розповідатись про діяльність Фундації на користь України та міститимуться пожертви добродійників.

Олексій КОНОВАЛ,
головний редактор бюлетеня Фундації імені Івана БАГРЯНОГО,

5. ЩОБ ЖИТИ БЕЗ ШИРМ...

(До 120-річчя від дня народження Бориса АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА)

Борис Дмитрович АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ (народився 5 серпня 1899 року) — видатний письменник, в'язень сумління. Брав участь у визвольних змаганнях 1917-1920 років: служив у лавах Запорізького корпусу 1918 року та Армії Директорії 1919-го. Входив до літературної організації «Ланка», яка об'єднувала талановитих письменників Григорія КОСИНКУ, Валер'яна ПІДМОГИЛЬНОГО, Євгена ПЛУЖНИКА, Бориса ТЕНЕТУ, Тодося ОСЬМАЧКУ, Дмитра ФАЛЬКІВСЬКОГО та інших. Людина з двадцятирічним гулагівським стажем, духовний наставник шістдесятників.

А ще Борис Дмитрович — мій земляк. І сталося так, що 1963 року, повернувшись із військової служби в Німеччині та відновивши в Київському університеті навчання, я запізнався з ним особисто. Як святиню бережу його роман «За ширмою» з автографом «Олександр ШУГАЮ — щоб жити без ширм».

Коли 1966-го року вийшла моя перша збірка поезій «Ромен-цвіт», я надіслав її Борисові Дмитровичу з написом «Щоб нас не били в чола...». А вже у збірці був вірш «Соняшники» з такими рядками: «Ми всім усім б'ємо чолом, а нас у чола б'ють...».

Борис Дмитрович відповів теплим листом: «Дуже дякую за Ваш подарунок мені — «Ромен-цвіт! Глянув на Ваш портрет — і усміхнувся. Ви дуже схожі тут на мене, коли я був молодий, коли я шукав свою калину й, знайшовши, «себе пізнав». Це дуже добре у Вас висловлено! З великою приємністю прочитав Ваші поезії, в яких відчувається дух незнаного діда ШУГАЯ та його козацького роду... Любо мені було прочитати й про рідну Роменщину, де колись в Засуллі побачив світ... Наступного літа гадаю поїхати в ті «святі місця» дитинства — до Ромна та Недригайлова (батьківщини мого батька); чи не підтримаєте мені компанії?...».

Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ — автор понад двох десятків книжок; новеліст, публіцист, критик і перекладач. (Деякі з його творів перекладено чеською, польською, англійською). Крім того, його знали й шанували за мовознавчі праці. «Про що і як», «Як ми говоримо» та інші.

За книгу художньої прози «Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки» йому було присуджено Національну премію імені Тараса ШЕВЧЕНКА (посмертно). До речі, це сталося того ж 1992 року, коли Шевченківську премію (посмертно) присудили й Іванові БАГРЯНОМУ. Іван БАГРЯНИЙ, якому так само за свої вільнолюбні переконання, за боротьбу в ім'я незалежної України довелося пройти сталінський ГУЛАГ, вважав Бориса Дмитровича своїм духовним наставником. Портрет Бориса АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА висів над письмовим столом Івана БАГРЯНОГО в еміграції, в Новому Ульмі (Німеччина). Помер Б. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ 8 травня 1984 року. Його поховано на Лісовому кладовищі в Києві.

Олександр ШУГАЙ

ВІД РЕДАКЦІЇ: матеріал взято з бюлетеня Фундації імені Івана БАГРЯНОГО (вересень-грудень 1919 рік), надісланого нам його редактором Олексієм КОНОВАЛОМ.

ХТО Ж РЕАЛЬНО МАЄ СТВОРЮВАТИ ОТГ:

(За матеріалами дискусії, яка 29 жовтня цього року проходила в Кривому Розі)

1. АБИ ЗРОЗУМІТИ ПОДАЛЬШИЙ ВИКЛАД

Шановні наші читачі, для того, аби якомога повніше викласти цей матеріал, необхідно звернутися до його витоків, а також – до інформації в минулому числі щодо проведення дискусії. Тож нагадуємо, що в минулому числі ми вас поінформували про таке:

«Питання необхідності проведення адміністративної реформи в Україні постало вже в перші роки незалежності, оскільки перехід на ринкові відносини вимагав створення

до валютного фонду, який погрожував закриттям джерел фінансової підтримки, змусив українську владу до ініціації вузлових для майбутнього держави реформ. Однак той примус призвів до того, що ті реформи та ж влада проводить повільно, інертно і, хотілося б сказати, активно їх саботуючи. Це державне саботування є на користь олігархії, яка керує державою, і апарату адміністрації регіонального та державного рівня. Приклади цього саботажу є на відстані простягнутої руки. Юридичні недоробки, які впродовж 5-ти років блокують і утруднюють дії новостворених ОТГ. Опір процесу передачі в

при Криворізькій районній державній адміністрації, кількох сільських голів і активістів ГО «КМПЗТ».. А потім – у Криворізькому економічному інституті Національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

2. ЯК ОБ'ЄДНУВАТИСЯ І ПИТАННЯ ПРО ЗЕМЛЮ

Першу частину дискусії (в Криворізькому районі) вела голова громадської ради Інна Іванченко, яка після короткого вступу та представлення учасників дискусії, надала слово Єжи Даровські. Він сповістив, що вдячний нашій газеті, яка єдина в Україні наважилась опублікувати його названу вище статтю. Він знову (як і в статті) підкреслив, що українцям треба самим обрати напрямок розвитку і що: **«НІХТО НЕ МОЖЕ ЗРОБИТИ ДЕМОКРАТІЮ ЗГОРИ».**

Далі активно вступили в дискусію члени громадської ради Світлана Дьякова і Валерій Романов.

Так, посеред іншого, Світлана Дьякова зазначила, що «в Конституції держави України немає такого, щоб влада змінювала Конституцію без дозволу народу. Що в Польщі, що в Україні є норми, за якими точно влада належить народу. В українській Конституції є стаття 5-та, де написано: «право визначати і змінювати Конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурпована державою, її органами або посадовими особами». Тобто, те, що зараз пропонується протягнути через парламент, є вже порушенням статті 5-ї Конституції України». А ще вона запитала про те, хто насправді в Польщі є юридичною особою, представницький орган чи саме населення? Він відповів, що він про це не знає, оскільки не є юристом і продовжив: «... Але є самоврядування. Ми прямуємо не до безпосередньої демократії (такої, як у Афінах). Якщо люди не погоджуються з чимось від влади, тоді вони пропонують референдум».

А Валерій Романов у своєму виступі наголосив ось на чому:

«Референдум – це і є пряма народна демократія, пане Єжи, Ви правильно сказали, за останні 30 років в Україні створюється чудеса. У нас практично щосекунди створюються чудеса. Скажімо, чому Світлана Вікторівна підняла це питання? Тому що з 1996-го року Конституція України вже п'ять разів змінювалась. Крім того, ще більша ста є рішень Конституційного суду, де пояснюється, як треба правильно розуміти Конституцію. Причому, буває, що Конституційний суд приймає рішення спочатку в один бік, а потім – в інший. Це я говорю з тієї причини, що на сьогодні є декілька конституційних актів, які не тільки суперечать один одному, але й не надають нам можливість йти тим шляхом, про який Ви казали. Наприклад, я – прибічник самоврядування, оскільки держава як інституція має допомагати, а не зупиняти розвиток людей. Наприклад, сьогодні за нашою темою є два закони. Це Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» і Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Над цими законами – Конституція. Причому низка статей (не будемо це деталізувати) го-

ворить про адміністративно-територіальний устрій України, де слово «територіальна громада» є, але вона не вважається за Конституцією як суб'єкт адміністративно-територіального устрою. Тобто, є села, селища, райони, міста й так далі... А Закон «Про добровільне...» передбачає апріорі об'єднання. Скажімо, в Кривому Розі міський голова гаряче хоче об'єднатися з сільськими районами (Криворізьким, Широківським...), об'єднатися в одну міську територіальну громаду. Однак на сьогодні таких об'єднань немає, але села між собою об'єднуються... Тут у нас виникають ще запитання... ЦЕ ПИТАННЯ ПРО ЗЕМЛЮ. На сьогодні земля, яка знаходиться за межами населених пунктів у сільській місцевості, ну, ось вирішується так званою земельною реформою: продавати чи не продавати? У випадку, якщо об'єднана територіальна громада утворюється, означає, що й землі стають власністю цієї об'єднаної територіальної громади. Але це теж ніде не визначено. Тож і виходить, що ми хочемо жити ось так, як Ви кажете, в Польщі зараз живуть, а закони у нас поки що ніхто не змінює, не внесли зміни до Конституції. Тому у мене є побоювання щодо того, що ми зараз робимо в Україні. А воно (як Ви правильно зазначили) згори не регламентоване...».

Щодо ролі населення (народу) Єжи Даровські підкреслив і наполягав на наступному:

«...Я вважаю, що об'єднується народ, він збирає власні гроші. Держава мені потрібна лише для того, щоб мене захищала... Я дивуюсь, що держава не передає громадам землю...».

Звернули на себе увагу виступи сільських голів. Спочатку – Лозуватки Віктор Ареш'єв. Він сказав, що питанням об'єднання територіальної громади займається вже чотири роки, але «на жаль, люди ніяк не розуміють одного: саму мету об'єднаної громади. А вона – в тому, що на певній території проживають громадяни, вони платять податки, але податка на території громади розпоряджаються не вони. Сьогодні районна чи обласна рада кажуть: дамо кошти вам чи не дамо кошти вам...».

А потім він продовжив:

«Я можу зрозуміти своїх колег. Ну, там голова сільради, сільський голова, а при об'єднанні громад – ну, староста. Але для мене найважливіше одне в реформі: буде краще людям чи ні? Бо ми вже проходили медичну реформу...».

Сергій Тимофіїв (як голова чи не найбагатшої, Червононьської сільської ради, обстоював свою позицію, розпочавши свою розповідь про стан справ так:

«Ми розпочали цей процес об'єднання з 2015 року. Ми звертались до своїх сусідів і наперти в цьому році ми змогли отримати згоду Недаїводської сільської ради. На 29 грудня назначені вибори в об'єднану громаду. Зі своєї точки зору я підтримую об'єднання громад. Ситуація, що у нас склалась: є дитсадок, є школа, є амбулаторія, що фінансуються з районного бюджету. Розумієте, з району не видно, що там робиться в школі та в інших місцях... Ми зараз кошти передаємо як субвенцію в районний бюджет. За рішенням сесії. А потім зби-

рається районна сесія. А може й не зібратись півроку. А кошти висять, так би мовити, в повітрі. І наша школа не отримує, і дитсадок не фінансується... І медицина – в тому числі. Тобто – замкнене коло виходить...».

Із самого початку Світлана Дьякова, зокрема, наполягала, що нічого нібито не обліковано, а хочуть об'єднуватись. У відповідь на це голова Червононьської сільської ради Сергій Тимофіїв сказав наступне:

«...А що стосується попередніх виступаючих, то НЕМАЄ ЗЕМЕЛЬ НЕ ОБЛІКОВАНИХ. Вони практично всі обліковані. Але ситуація зараз така, що тією землею, яка за межею населених пунктів, сільська рада не розпоряджається. Громада не буде власником цієї землі, а буде розпоряджатися. Тобто, є приватні власники, комунальні, державні. Тому комунальною власністю буде розпоряджатися громада. Державну власність сільська громада буде брати в оренду і отримувати за це кошти. Тобто, землі всі обліковані. Інша справа, наскільки ефективно вони використовуються. Тобто, до закону може бути багато запитань. Але ми МАЄМО РУХАТИСЯ В ТАКОМУ НАПРЯМКУ, ЩОБ ГРОМАДА ОТРИМУВАЛА ПЛЮСИ ВІД ЦЬОГО МАКСИМАЛЬНІ».

3. МИ – НЕ ЄВРОПЕЙЦІ?

Після цього Валерій Романов висловив свою думку про те, що землі в Україні – це найбагатші чорноземи, а ми їх (як у випадку з Червононьською сільською, віддаємо, грубо кажучи, під яму, для використання в конкретному випадку Північним гірничо-збагачувальним комбінатом.

Однак у активістки екологічного руху, кандидата наук і фахівця з хімії Тетяни Альохіної з цього приводу знайшлися інші міркування, які вона деталізувала таким чином:

«Давайте сприйmemo це як об'єктивну реальність. Що там, для громади, не можна ця земля використовувати. На наших теренах, в принципі, дуже родюча земля. Але вона була такою до тих пір, доки тут не почали розробку корисних копалин. Дійсно, якби цього всього не набували наші батьки й ваше покоління, то ми вже цього змінили не можемо. Давайте це сприйmemo як об'єктивну реальність. Гірничо-збагачувальні комбінати є, хвостосховища є, труба є. А Ви кажете щось про родючий шар... Та там немає родючого шару. Ви знаєте, скільки там важких металів і радіонуклідів?».

Однак Валерій Романов згадав, що свого часу мав розмову не з ким-небудь, а із генеральним директором колишньої «Криворіжсталі» Жаком Жуе, французом за національністю. І що розмова між ними була приблизно такою, порівнюючи умови праці у нас і в Європі:

«Я його запитав: «Зарплата – однакова?» Жуе відповів: «Ні». Запитав: «Екологія – така сама, як у Франції?» У відповідь: «Ні». Питаю далі: «А чому ж тоді у нас так?» А він у відповідь: «Бо ви – не європейці. Тому Європа відкриває такі важкі (як у нас) підприємства не в Європі, а в Україні...».

Тому, згадавши про ту розмову, Валерій Романов і підсумував:

«Я кажу, що гірничо-збагачувальні комбінати є, але їх можна поставити у певні рамки,

нових підходів до самоорганізації і самоуправління громадських інститутів. У результаті розпочатої після 2014-го року реформи децентралізації влади було створено майже 1000 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що обіймають майже 40 відсотків території України. До нашого міста завітав один із учасників виконаного впродовж 2016-17 років проекту під назвою ДОБРЕ за сприяння Американського агентства міжнародного розвитку (USAID) та польського Фонду розвитку місцевої демократії (FRDL) Єжи Даровські, який поділиться своїми думками про перебіг і сучасний стан згаданої реформи. Дискусії з цих питань призначені на 29 жовтня поточного року за участі двох окремих аудиторій. З гостем із Польщі, який одночасно є членом Агенції Регіонального Розвитку України, зустрінуться члени громадської ради при районній державній адміністрації Криворізького району та актив району, а також студенти і викладацький склад Криворізького економічного інституту Київського національного економічного університету. У підготовці й проведенні цього заходу взяли участь активісти ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», яке є членом польсько-українського партнерства «Відріс», до якого належить й ініціатор самої дискусії пан Єжи Даровські».

А перед цим (в 11-му та 12-му числах нашої газети за червень цього року) Єжи Даровські подав свою статтю під заголовком: **«НЕ ПАЛІТЬ ЇХНІХ КОМІТЕТІВ».** Катехизис доморослого революціонера». В ній, зокрема, із самого початку автор звернув увагу на наступне:

«...Олігархічні князівства, вигнані сепаратистами з Донецька та Луганська, відтворилися в Одесі, Херсоні, Маріуполі і Кривому Розі. Не власне переконання і не тиск суспільства, а шантаж з боку Міжнародно-

розпорядження ОТГ земель між населеними пунктами, які належать їхнім територіям. Блокування законів, що регулюють ринок обігу і оренди орної землі. Збереження нікому вже не потрібної, окрім чиновників, структури районів. Нескінчені в часі реформи судової системи і системи захисту правопорядку та структур боротьби з корупцією. Пасивність по відношенню до грабіжницької економіки з боку олігархічних корпорацій, що займаються експлуатацією природних ресурсів, які є власністю всього українського суспільства...».

Окреслюючи ідею цієї своєї статті, Єжи Даровські звернув увагу читачів на такий момент: «...Знаменитий діяч антикомуністичної опозиції, великий приятель України і українців Яцек Куронь подав припис, який застосовувався в Польщі в 70-тих і 80-тих роках ХХ ст. і ліг в основу політичної та суспільної стратегії демократичної опозиції, пізніше – стратегії СОЛІДАРНОСТІ у боротьбі з повновладним, здавалося б, комуністичним режимом. Як відомо, та боротьба закінчилась успішно, мирною зміною влади при мінімальних власних втратах. Отже, той припис є, мабуть, вартим уваги і можливого наслідування. Стосувався він спаленого демонстранта ми Комітету комуністичної партії в Гданську і трагічної поразки під час перевороту гданських суднобудівників у грудні 1970 року. Звучав він: **„Не паліть їхніх комітетів! Будуйте власні!“**...».

А автор цих рядків про вже проведену дискусію обрав заголовком свого роду протиставлення: «ХТО має створювати ОТГ: український народ чи державна машина?» з тією метою, аби виокремити, на його погляд, найсуттєвіше з них.

Проходила ж дискусія 29 жовтня цього року в двох місцях, де побував Єжи Даровські. Спочатку – на круглому столі за участі членів громадської ради

український народ чи державна машина?

у певне становище. У них є терикони, які захоплюють наші землі. Терикони ті можна переробляти, хвостосховища – теж. І шахтні води, які все, що нижче Кривого Рогу (в тому числі – Херсонську область і т.п.), нищать, також можна переробляти. Там – маса корисних металів. Так ось Кривий Ріг, який має потужний потенціал (науковий – в тому числі), мав би давно цим зайнятися. Але міськвиконком так не вигідно. Той же «Арселор» або гірничо-збагачувальні комбінати скидають кошти на соціальні програми, аби, наприклад, вікна встановити в школах, а при цьому знищують землю і нас на ній...».

4. ЯКОЮ МОЖЕ БУТИ ДЕМОКРАТІЯ

Розмова-дискусія того ж дня продовжилась в Криворізькому економічному інституті, яку модерував заступник директора інституту з науково-педагогічної та виховної роботи Валентин Орлов. Починаючи її, він звернув увагу всіх присутніх на наступне:

«Тематикою і проблематикою створення територіальних громад займаються і науковці, практики. Та й в ЗМІ дедалі частіше з'являються аналітичні матеріали... Тож сподіваємося, що процес децентралізації вже незворотній... Але є проблеми, які виникають на мікрорівнях і можуть вплинути на стан демократії в країні взагалі... Ми в Україні маємо таку ситуацію, коли об'єднані територіальні громади не виявляють того, що являє сутність самого місцевого самоврядування. Тобто, того: не тільки право, але й спроможність і здатність територіальної громади вирішувати і реалізовувати питання місцевого значення. Сьогодні створена територіальна громада не здатна інколи взяти на себе відповідальність за кошти, які акумулює собі в результаті децентралізації, проблемою є і відсутність кадрів на місцевому рівні. Тому що ефективному менеджера сьогодні залучити на низову ланку – сьогодні це виявляється проблемою для величезних населених пунктів. От у нас на Дніпропетровщині громади здебільшого формуються навколо районних центрів. Тому прикладом є і Широківський район, і Софіївський... І є побоювання, що децентралізація через централізований процес може призвести до того, що на місцях демократія може виявитись неприродною, скажімо так. Якраз це побоювання і є предметом нашої дискусії...».

А у своїй статті «Не паліть їхніх комітетів...» щодо стану справ з питання, яке стало предметом дискусії, Єжи Даровські недвозначно підкреслив:

«Мають бути невідкладно усунені існуючі ще прогалини і недомовки в законах і виконавчих розпорядженнях. Говориться, що Верховна Рада незвичайно прихильна до самоврядних реформ, але понад 5-ть років депутати не заповнюють скандальні юридичні прогалини, які паралізують важливі аспекти дій ОТГ і змушують самоврядування вдаватися до необхідних, але сумнівних позазаконних дій. **Земля, яка знаходиться у межах громадських просторів і не є приватною, повинна невідкладно і повністю бути передана у власність відповідним громадам і віддана в управління органів самоврядування. Утри-**

мування роками перехідного стану відгодовує численний чиновницький клас, який займає посади, що мають бути ліквідовані після закінчення реформи, спрямованої проти грабіжницьких апетитів олігархів. Різко зменшує фінансові і господарські шанси ОТГ на самостійні господарські позиції. Веде до наступної, котрої вже підряд, хвили втрати надії збоку населення і самоврядних діячів, які спостерігають класичний саботаж, що спричиняється державою по відношенню до здійснюваної реформи».

Активістка ж екологічного руху і доцент кафедри хімії та методики її навчання Тетяна Альохіна зосередилась щодо демократії на таких моментах:

«Ось ця демократія, яка у нас існує, вона спирається на право, але не має відповідальності. Але так склалося роками, коли за радянських часів за людину все вирішували. Тому відповідальність на місцях – це найголовніша проблема. На громадській раді говорили про пряму демократію, про те, що треба питання розв'язувати на референдумах. Але – ні, то – тільки можна в окремих моментах, бо інакше це буде базар. Банальний базар. А тому недаремно ми делегуємо повноваження людям, які вже мають певний управлінський досвід, моральні, по-перше, якості, яким ми довіряємо і вважаємо гідними представляти наші інтереси. А щодо практики утворення громад, то багато залежить від того, що коли ці люди дійсно на землі працювали, то там здебільшого процес іде доволі природним шляхом. Якщо ж це громади, наближені до міст, якісь районні утворення, або ті громади, які були дотовані, то вони самі не відповідають, вони звикли, що їм завжди дадуть гроші і чітко визначать, на що саме. Вони так все зроблять, відрепортують і не будуть думати над тим, як, по-перше, заробити гроші, а по-друге, яким же чином їх розподілити, аби були, з одного боку, задоволені члени цієї громади, а з іншого – аби справа була зроблена так, як треба. Бо інколи виникають такі моменти, що треба інвестувати гроші в щось, а не роздати всім. І це може бути проект десь на рік, на два, на три роки, і тільки вже потім ми можемо побачити якісь результати...»

А Валентин Орлов вирішив підійти до цього питання з іншого боку, актуалізувавши його й звернувши увагу також і на демократію представницьку:

«По суті, те, що народжується знизу, і є реальною демократією, що потім капіталізується в суспільне явище, яке в державі

починає процвітати і приносити переваги для всіх, які живуть на цій території. Я хотів би звернути увагу й на те, що ОТГ – це за суттю своєю об'єднання різних населених пунктів з різними інтересами й поглядами на те, що відбувається й розгортається. Тобто, тут є конфлікт інтересів. І ще одне, що ми вносили на дискусію, – це який ідеальний вигляд у межах таких об'єднаних спільнот варто втілювати, щоб процес був незворотнім і взагалі, чи можливо будувати демократію в рамках однієї ОТГ. Це буде демократія чи ні?.. Ота демократія представницька, вона, мабуть, зводиться нанівець, так як інформаційні ресурси дедалі частіше й більше дозволяють громадянам безпосередньо брати участь у прийнятті рішень якщо не на загальнодержавному, то на місцевому рівні. Не важко в межах однієї громади опитати мешканців і дійти висновку, як вважає більшість. І ми дедалі більше можемо перевести ці

технології на рівень району, на рівень регіону і на рівень всієї України. Я сподіваюсь, що ця тенденція (а пряма демократія – це більш демократично, ніж представницька. Ми починали з прямої (як це було в Афінах) і зараз перейшли до представницької, а зараз (як коло замикається) повертаємося до того, що маємо розвивати форми прямої демократії. У всякому випадку, демократія на рівні ОТГ – це більше пряма, ніж представницька».

А Андрій Никифоренко, науковець із Донецького університету, що нині в Маріуполі, не тільки говорив, але й ставив запитання до присутніх під час цієї дискусії студентів економічного інституту, Та й сам, розповідаючи про досвід роботи з людьми і про основи політики децентралізації, ставив собі запитання й відповідав на них:

«Я хочу звернутися до студентів. Яка логіка була в тому, аби зробити децентралізацію? Навіщо децентралізація? Тобто, проблеми треба вирішувати на тому місці, де вони виникають, а не в Києві. А коли стало очевидно, що це треба робити? А незалежність 1991-го року, й ледве дотягнули до 2014-го. А в 2014-му зрозуміли, що з владою треба щось робити й передати її новим людям. Ідея була передати її вниз. Але – що саме передати? Так, ресурси й право приймати рішення (повноваження). Бо хто знає, що в тому чи іншому селі будувати? Президент знає краще чи місцева громада? Бо бюрократична тяганина – це на роки, поки що все так і залишається».

Далі постало питання про організаційні форми, принципи самоврядування. Але ж воно є і в місті, і в області, і в районі. Але ефективності від нього – нуль, як то кажуть. А тому давайте ми зробимо об'єднану громаду. Для чого? А щоб люди в цей процес щось додали від себе. Іде ще процес цей. Але він уже якось демократизував відносини чи ні? Адже демократія – це не тільки на мітинг виходити,

а й брати відповідальність на себе. Тобто, процес пішов, але організаційних моментів залишилося ще чимало. Демократія у нас сьогодні ситуативна. Я сам – з Маріуполя, це Донецький державний університет управління, він був в 2015-2016 роках координатором проекту. Треба було площу відремонтувати. А ідея громадського проекту була в тому, аби з'ясувати, що саме треба зробити... А закінчилося все тим, що пофарбували сцену. Ну, але хоч трошки самі зробили... В процес втягнули людей...».

Декан юридичного факультету Катерина Дацко під час обговорення того, для чого європейські країни виділяють гроші, зокрема, зазначила:

«Кошти виділяються на те, аби ми довели його до певного рівня, але все ж таки цей проект має продовжуватись. Ми повинні показати результати стратегічні. І це ми маємо зробити на своєму рівні. Тому зацікавленість європейських країн саме в тому, щоб це було на такому ж приблизно рівні. Тобто: «Нехай у вас буде гарно, і таким чином не буде здійснюватися процес міграції населення. І ще одне. Я нещодавно була запрошена на один із центрів безоплатної допомоги. І раз там були представники об'єднаної територіальної громади, які працюють з юридичних питань. Так основне питання там – це менеджмент проектів. Тобто, є гарні ініціативи, є гарні цілі, але немає ось цього управлінського досвіду...».

5. НАСЛІДКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЩЕ НЕПЕРЕДБАЧУВАНІ

Наприкінці дискусії голова ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство Микола Коробко висловив свою думку щодо здійснення процесу децентралізації та можливих її наслідків. Він підкреслив наступне:

«Як то кажуть, процес пішов, і ми це вже усвідомлюємо. Але його наслідки ще непередбачувані. Все залежить від того, як це буде здійснюватись. Бо ми вже неодноразово були свідками того, як дещо з гарними намірами починалося, а закінчувалося плачевно. Та що ж нам залишається? Ми, залежно від того, хто і якою мірою наближений до цього питання, або маємо впливати на цей процес, або його відслідковувати. Так ось, за останніми даними, приблизно десь половина території України, так би мовити, освоєна принципами ОТГ. Але які результати? Що ми зараз бачимо? Скажімо, цими днями представниця Кабінету міністрів України у Верховній Раді Ірина ВЕРЕЩУК з досить-таки неприємним відчуттям сказала про те, що 70 відсотків новостворених об'єднаних територіальних громад є дотаційними. Але ж із цієї ситуації якось треба виходити, так? Бо інакше, що ж ми тоді будемо? Адже якщо не створює, це споживацтво... Ми ж якось у це не вникаємо, бо все у нас робиться поспіхом, як і це. Мабуть, вирівнювання цього процесу має бути законодавчо забезпеченим. А як з цього виходити? Бо територіальна громада і земля – це нерозривне ціле. І тоді виникає питання щодо земельної реформи, наскільки вона врахо-

вує те, що є в інтересах творення об'єднаних територіальних громад? Я з цікавістю сьогодні слухав представників громадської ради при Криворізькій районній державній адміністрації, а там – море питань. Ну, наприклад, представники однієї з територіальних громад говорять про те, що одержують у мільйонах гривень від сплати підприємством податків, яке працює на їхній території. Це Північний гірничо-збагачувальний комбінат. А у мене – запитання: а чому це має бути сконцентрованим тільки для однієї громади? Виходить же, що коли цьому населенню вдалося опинитися поверх цього родовища, то воно забезпечене аж занадто. А там, де немає таких багатих надр, громада, значить, не може бути такою прибутковою. Ці речі треба якось вирівнювати... Крім того, комбінат хоче розширювати собі площу для роботи. Але тоді постає питання: а чому ми маємо продавати йому землю, коли вона – наша? А у нас земельна реформа наче прямує до того, що ми маємо всю нашу землю продати. Коли ж ми продамо землю, то як ми зможемо забезпечувати прокладання трас, трубопроводів і всього іншого? Це, значить, хтось землю приватизував, а тоді як для цих справ забирати? Тож має бути передбачений якийсь примусовий механізм?..

І Валентин Орлов, вислухавши його, підсумував усе почуте так:

«Справді, якщо заглиблюватися, то тут багато складних питань. І от на це запитання не так вже й просто відповісти. Але я дуже вдячний Єжи Даровські, який по суті, виступає адвокатом інтересів наших ОТГ в Україні».

Наприкінці – ще одна цитата зі статті Єжи Даровські:

«Важко собі уявити, що поодинокі, ізольовані ОТГ зможуть ініціювати і провести істотні зміни в масштабі країни. Тому також необхідним є те, щоб налагодити між ними мережі горизонтальних домовленостей, що спираються на спільні справи і цінності. Такі домовленості виникають вже зараз. Важливим є, однак, гальмування процесу, у рамках якого централізована влада старатиметься захопити їх у вертикальну, залежну від себе, структуру. Видимі зусилля є вже сьогодні. Кожна влада старатиметься знейтралізувати потенційну силу, що народжується разом з виникненням ОТГ, яка є консолідованою і незалежною, і може стати для влади джерелом незручних запитань, які неможливо ігнорувати».

Тож зрозуміло, що активно має діяти сам український народ, а не чекати згори створення якихось надійних державних механізмів, аби, так би мовити, державна машина повезла всіх нас у нами потрібному напрямку. Ні. Все це, швидше за все, ми маємо зробити самі й сьогодні. Попри навіть те, що вже майже шість років триває підла розійсько-українська війна, яка загрожуює нашій незалежності.

Сергій ЗІНЧЕНКО.

На світлинах: (на 2-й сторінці) під час дискусії за участі громадської ради; (на 3-й сторінці) Єжи Даровські і Валентин Орлов під час дискусії.

Фото Олени МАКОВІЙ і автора.

ДЕВ'ЯТЬ років праці для загального добра

У грудні 2010-го року (у 23-му числі нашої газети) під рубрикою «10 грудня – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ» з'явилась на першій сторінці за авторством Миколи КОРОБКА коротка замітка зі світлинкою під заголовком: «СТВОРЕНО ОРГАНІЗАЦІЮ». В ній, зокрема, йшла мова про таке:

«В останнє десятиліття в житті криворізької «Промінь» правозахисна діяльність, поряд з іншими напрямками, стала повсякденною турботою. Зросли рівень правосвідомості її членів та обсяг наданих консультативних громадських послуг. З 2004-го року просвітницьке об'єднання є членом Української Гельсінської спілки з прав людини. Набутий за минулий період досвід правозахисної діяльності та зростаюча кількість звернень громадян про надання практичної правової допомоги послужили стимулом для створення нової громадської організації, діяльність якої цілковито зосередиться на правозахисній проблематиці. Цими днями згадані наміри стали дійсністю. 5 листопада зареєстроване і стало діяти Криворізьке міське правозахисне товариство...».

Громадська організація – це люди, що діють, змінюють світ на краще. 9 минулих років нашої діяльності – це щоденний пошук можливостей не лише подбати про вирішення власних проблем, а й надати до творення суспільно корисних справ. Звичайно, ми досягали успіхів і раділи з цього, однак не обійшлося й без втрат. Насамперед, – людських. Бо пішла в 2015-му році в інші світи вишівальниця символів нашої організації і портретів Тараса ШЕВЧЕНКА й Григорія СКОВОРОДИ, талановита виконавиця українських народних пісень Романія СОБЧАК, котра була неодмінною учасницею наших просвітницько-інформаційних поїздок до Канева, Полтави і до міст Криму. За станом здоров'я тепер не може вже проводити активну громадську роботу і бути учасником таких наших поїздок і Олександр ДОРОХОВ., який тривалий час хворіє. Так само хворіє і не в змозі брати участі в роботі організації Анатолій БІЛИЙ. А ще ж не так давно, в 2013-му, він разом із своєю дружиною Лідією Миколаївною приймав вітання за перемогу не де-небудь, а в Європейському Суді! Бо саме там, за представництва в суді народного депутата України першого скликання, керівника ГО «КМПЗТ» Миколи КОРОБКА,

вони домоглися визнання урядом надмірної тривалості розгляду справи заявника в національних судах та відсутності ефективного національного засобу юридичного захисту в їхній справі стосовно житлово-комунальної сфери. Завдяки участі організації в особі її голови в судовому процесі в якості представника позивачів, що проживають по вулиці Пушкіна, Центрально-Міський районний суд м. Кривого Рогу (суддя І.Р. БИКАНОВ) 3 серпня 2018 року виніс майже безприкладне для нашого міста рішення визнати неправомірною бездіяльністю державного виконавця Центрально-Міського відділу державної виконавчої служби м. Кривого Рогу Головного територіального управління юстиції в Дніпропетровській області А.О. СИГАЙ.

Починаючи з 2007-го року (в часи ще незруйнованої змовниками нашої просвітницької організації) Микола КОРОБКО як адміністратор і Олександр ЧИЖИКОВ як координатор, провадять свою активну діяльність із широкого пропагування на території Криворіжжя правових знань засобами демонстрування найкращих фільмів Міжнародного фестивалю «Дні документального кіно про права людини в Україні». Ми як організація і як газета були першими на Дніпропетровщині, хто в якості регіонального та інформаційного партнерів стали провідниками цього фестивалю.

Дуже велика увага в роботі організації окремо приділяється екологічним питанням. Останнім часом – боротьбі з бездіяльністю влади різного рівня у сфері дотримання охоронного статусу заказників «Балка Північна Червона» загальнодержавного і місцевого значення. Спеціально створена робоча група під керівництвом Миколи КОРОБКА (а він був свого часу головою Української екологічної асоціації «Зелений світ»), до складу якої входять Володимир НАЛУЖНИЙ, Олександр ЧИЖИКОВ і Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, здійснює на території заказників громадський моніторинг дотримання статусу об'єктів ПЗФ. Товариство регулярно бере участь в екологічних заходах загальнонаціонального рівня, оскільки входить до складу Української кліматичної мережі (УКМ) і є членом Української Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства і Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС. Питаннями висвітлення діяльності організації,

громадських рухів і влади займаються переважно журналісти Олена МАКОВІЙ і Сергій ЗІНЧЕНКО. І оскільки їхні дописи (як і інших активістів КМПЗТ) мають критичну спрямованість, це викликає з боку влади реакцію несприйняття нашої, патріотично налаштованої, організації. Показово, що, наприклад, Олену МАКОВІЙ аж тричі за останні десять з лишком років звільняли з роботи в телерадіоорганізації «Криворіжжя». Двічі вона поновлювалась на роботі в результаті численних судів, аж до Верховного. А Сергій ЗІНЧЕНКО, редактор газети «Промінь Просвіти Є», цілими роками не мав можливості в межах міста працювати (навіть після того, як до Кривого Рогу у відповідь на його письмові звернення приїхав представник Уповноваженого з прав людини у Верховній Раді України!) аж до самої пенсії.

Вагомий внесок у роботу організації зробив полковник Петро ЛИСЕНКО. Зокрема, – тим, що створив кілька вебсайтів для організації (в тому числі – українсько-польського Партнерства з відродження річки Саксагань) і вів їх аж до часу, доки не пішов на фронт російсько-української війни, де воював заступником командира мотопіхотного батальйону, потім працював у штабі ЗСУ й знову повернувся ближче до передової. А тепер питаннями інформаційних технологій займається Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, який ще й створив у мережі Фейсбук групу «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ».

В рамках цієї коротенької статті неможливо (навіть конспективно) розповісти про весь масив зробленого організацією за ці роки. Тож згадаємо про ще один із найважливіших моментів: про українсько-польську співпрацю між громадськими організаціями на рівні створеного Партнерства «ВідріС» (Відродження річки Саксагань), а також – про висвітлення ставлення громадськості в нашому краї до питань децентралізації і створення об'єднаних територіальних громад. Щодо створення громад – читайте матеріал у цьому ж числі. А стосовно справ із річкою Саксагань дають відповідь матеріали, розміщені на сайті «ВідріС». А ще – в матеріалах газети «Промінь Просвіти» за 2013-2015 роки, які розміщені на сайті цієї газети.

На світлинці (1 стор.) засновники ГО КМПЗТ у 2010 році

Вчені розповіли про нову користь вживання кави

Вчені з Університету Куїнс в Кінгстоні заявили про те, що для тих, хто вживає каву, знижується ризик розвитку одного з найбільш поширених типів раку печінки, гепатоцелюлярної карциноми. Про відкриття дослідників повідомляє MedicalXpress.

Вчені проводили дослідження у Великій Британії протягом 7,5 років. Вони зібрали дані про звички, пов'язані з вживанням кави, 471449 осіб. Дві третини з них заявили про те, що вони п'ють каву. Зазвичай це були фінансово благополучні чоловіки старшого віку з хорошою освітою. Вони також часто палили в минулому або у даний момент, вживали більше алкоголю, мали більш високий рівень холестерину, меншу захворюваність на діабет, цироз печінки, жовчнокам'яну хворобу і виразку шлунку.

Вивчивши дані, вчені з'ясували, що для тих, хто вживав каву, ризик розвитку гепатоцелюлярної карциноми був на 50% нижчим, ніж у тих, хто її не пив. На думку дослідників, це пов'язано з тим, що в каві містяться антиоксиданти і кофеїн, які є онкопротекторами, тобто, захищають організм від розвитку пухлин. Разом з тим, вони відзначають, що вживання кави є не настільки ефективним захистом від раку печінки, як відмова від паління, зниження кількості споживаного алкоголю і зниження ваги.

Раніше вчені заявили про те, що вживання кави допомагає знизити ризик розвитку хвороб Альцгеймера і Паркінсона. У ході дослідження вчені вивчили те, яким чином три типи кави взаємодіють з тау-білками і бета-амілоїдами і, відповідно, здатні боротися з причиною деменції при нейродегенеративних захворюваннях.

Сайт газети «Дзеркало тижня», 10 листопада 2019 року

У Дніпрі до Дня української писемності та мови провели акцію з публічного розгадування кросворду

У Дніпрі провели акцію з публічного розгадування кросворду «Розвивай українську, щечечи солов'їною». Активісти ініціативи «Активна громада» зібрались в центрі міста, на Європейській площі, й запропонували всім охочим долучитися до спільного розгадування кросворду про українську мову. Про це повідомляє Дніпроград з посиланням на Радіо Свобода.

Як розповів координатор акції в Дніпрі Дмитро Твердохліб, коли люди дадуть правильні відповіді на всі запитання кросворду, у виділених клітинках має з'явитись цитата з Лесі Українки.

«Цей кросворд – про українську мову, про її унікальність, її колорит, про ті слова, які не повторюються в жодній з інших мов. Люди зможуть дізнатись якісь нові для себе слова, гарно провести час», – зазначив Дмитро Твердохліб.

У кросворді, зокрема, були запитання про українських письменників та їхні твори, українські відповідники популярних англомовних слів, питання про найдовше слово українською, про твір Тараса Шевченка, перекладений найбільшою кількістю іноземних мов, тощо.

«Кросворд вигдали члени громадської організації «Інститут «Республіка», аби українці цікавились власною мовою, намагались більше дізнатись про свою культуру, зокрема мову й літературу», – сказав співорганізатор Дмитро Чернишов.

Під час акції учасники не тільки відповідали на питання й вписували відповіді, але писали «по берегах» кросворду свої улюблені питомо українські слова й словосполучення, як-то «кохання», «свідомість», «пишати», «на все добре». Наприкінці акції учасникам вручили листівки з кросвордом й розгорнутими відповідями на нього.

За словами активістів, традиційно 9 листопада українці пишуть «диктант національної єдності». Ініціатива ж із кросвордом – нова, але, як вони сподіваються, також може стати традицією. Схожі акції проведуть і в інших містах України.

Іван МУРАХА, сайт «Дніпроград», 10 листопада 2019 року

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію № 2162 – 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на місяць. Комп'ютерна верстка Л. Верьовки.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газету друкує офсетним способом КП «Криворізька друкарня» Криворізької міської ради 50050, м. Кривий Ріг, пр. Металургів, 28, тел. 90-63-35.
Обсяг – 1 друкований аркуш. Наклад – 1000 примірників. Замовлення № 1685.